

4. Bibliographie der Schriften

Lærdom Om Et christeligt Levnets Begyndelse, Som indeholder fire Deelee: 1. En grundig Anviisning til sand bod og troe paa Gud. 2. En enfoldig ...

Francke, August Hermann

Kopenhagen, 1725

Den anden Deel. Eenfoldig Underviisning, hvorledes man skal loese den hellige Skrift til sin rette Opbyggelse.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Den anden Deel.

Eensfoldig Underviisning, hvorledes man skal læse den hellige Skrift til sin rette Opbyg- gelse.

Naar et eensfoldigt menneske til sin op-
byggelse i Gud vil læse den hellige
Skrift, det gamle og ny Testamen-
te, saa skal hand

I.

Med al flid vogte sig, at hand ikke maa
skee haver en hemmelig falsk grund i sit hjer-
te, eller nogen vrang henseende, hvorfor
hand læser den hellige Skrift. Thi de skrift-
flogne og pharisæer læste og den hellige Skrift,
og bleve dog ikke bedre der af. De meente,
at have et evigt liv der i, men til Christum
vilde de ikke komme, at de kunde have livet,
Joh. 5. v. 39, 40. Men en falsk grund og
en vrang henseende er det, naar man læser
den hellige Skrift, enten til en blot tidsfor-
driv, og fordi der findes her og der nogle hi-
storier, hvor i og et naturligt menneske no-
genledes fandt forlyste sig. Eller, naar man
for-

forretter den hellige skriftes læsning, som en blot udvortes gierning, og ligesom sætter forud, at man allereede staaer gandske fast i sin Christendom, og som til overflødighed holder den sædvane morgen og aften, at man læser eet eller andet capitel, og meener da, at have dermed bevist Gud en særdeles god gierning; som og mange mennisker trøste sig dermed, at de flittig læser Guds ord, hvis sind og gandske levnet dog ikke i det allermindste kommer med Guds ord overeens. Eller: naar man kun til den ende tager den hell. skrift for sig, at man maa blive skriftklog, og faae en stor videnſkab, hvor under egen kierlighed, ærgierighed og allehaande phariseiske udyder pleye at ſkiule sig. Og dette er nu omſtunder mange lærdes henſeende, hvilke der vil være lovens lærere, og de forſtaaer dog hverken hvad de ſige eller hvorom de det ſtaadfæſte, 1. Tim. I. v. 7. Ja og i almindelighed er det menniſkenes vanart, at de i den hellige ſkrift mere beſlitte ſig paa unyttige ſpørſmaal eller høne hemmeligheder, end at lægge forſt en grund til omvendelſe og troen. Naar nu nogen har ver enten forbenevnte, eller andre ſaadanne falſke henſeende i ſit hierte, hvorfor hand læſer den hellige ſkrift, den fand med al ſin ſkriftkloghed blive fordømt til helvedes

vedes afgrund, om hand endskiønt lærde
den gandske hellige skrift uden ad.

2

Saa skal da et ensfoldigt menneske, naar
hand vil læse den hellige skrift, føre med
sig et eenfoldigt hierte, det er, en oprigtig og
uforsalfet attraae, til at underviises af den
hellige skrift til salighed ved troen paa Je-
sum Christum. 2. Tim. 3. v. 15. Og at
hand maae saaledes troe og leve, som det
hannem i den hellige skrift af Gud selv føre-
holdes. Kortelig, naar du tager den hellige
skrift for dig at læse, skal det allene være din
oprigtig henseende, at du maaet blive en tro-
ende og from christen, ikke efter det udvør-
tes skin, men i en sand kraft, saa at du kand
være forsikret, at du her behager den fiere
Gud vel, og hisset maa med evig glæde
nyde hannem.

2

Der skal nu bønnen være det første, og
kand en eenfoldig paa denne eller anden
maade, førend hand læser Bibelen sige til
Gud, ikke med munden allene, men med et
ret andægtigt hierte. O du evige og levende
Gud, hvortledes kand vi nok takke dig,
at du saa naadeligen har aabenbaret os din
villie i dit ord, at vi deraf kand lære hvortle-
des vi skulle blive troende, fromme og salige.

Saa

Saa giv mig nu den Hellig Aand, at hand maa aabne mine øyne, til at see de underlige ting i din lov! at hand ved dit ord maae forarbejde og formeere troen i mit hierte, og kraftig bære min villie, at jeg maa glæde mig over dine vidnesbyrd, og af hiertet troe paa dig og holde dit ord.

4.

Det er og billigt, at den hellige Skriftes læsning med idel bøn og suk, som og med idel lof og taksigelse maae blive forrettet. Thi denne er den eenfoldigste maade, at man altid maa have sin gode opbyggelse deraf. For exempel. I. Mos. Bog. I. v. I. I begyndelsen skabte Gud himmelen og jorden. Der ved fandt man have disse opbyggelige tanker, og saaledes sukke til Gud: O du evige Gud! jeg takker dig, at du lærer mig ved dit ord, hvorfra himmel og jord have deres oprindelse. Eller: o fiere Fader i himmelen! naar jeg opløfter mine øyne til himmelen, og seer ned til jorden, saa paamind mig dog, at jeg skal tilbede dig som himmels og jordens Skabere. Eller: ach fiere Gud! har du skabt himmelen og jorden, saa est du jo bedre og herligere end himmel og jord. Derfor naar jeg kun haver dig, saa skutter jeg intet om himmel og jord. Eller: o Gud! du est jo visseiligen Fader over alt

det som kaldes børn i himmelen og paa jorden, du som haver skabt himmel og jord. Ach lær mig dog altid ret at betænke, hvad ogsaa mit dødelige legeme det stykke jord, har for en stor Bygningsmester og Skabere. Eller: ach kiere Fader i himmelen! hvorledes fand jeg dog nu videre sørge for min legemlige underholdning, efterdi jeg paa alder dig som en Fader, du som haver skabt himmel og jord, &c.

Saaledes maa man ved et hvert versicul i Bibelen staae stille, og som Lutherus taler, ligesom staae paa enhver green, om ogsaa nogle bær vilde falde ned. Synes det for nogen i begyndelsen at være noget svart, og bønnen vil ikke flyde, saa maa man vel gaae videre, og ligesom prøve det paa en anden green. Er sielen kun ret hungrig, saa skal Guds Aand ikke lade den blive umættet, ja det skal endeligen findes, at et menneske i et eeneste lidet vers skal see saa mange levende frugter, at hand skulde holde sig op der ved, og skikke sig til sæde der ved, som ved et træ, der er gandske fuld af frugt. Men hvisom i begyndelsen ræddes der for, og tænker det var ham alt for svart, hand kunde ikke saaledes læse den hellige skrift, hand er selv aarsag, at hand i sit gandske levnet ikke faaer en ret lyst og glæde i den hellige skrift.

5. Be-

5.

Betragtningen skal komme bønnen til hielp, at mand ved et hvert vers staaer lidet stille, og overveier alt vel i hierte. Meget vel siger Lutherus i sin kirke-postill. f. 56 b. Over det evangelium paa første juledag; evangelium er saa klart, at det ikke behøver nogen forklaring, men det vil ifk kun vel være overveiet, og dybt til hierte tagen, og ingen skal bære en større nytte deraf tilbage, end de som holde deres hjerter stille, lade alle ting fare, og see med flid ind i det samme (evangelium) ligesom solen i et stille vand lader sig klar til syne, og kraftig varme det. Hvilken i det brusende og løbende vand ikke saaledes fand sees, en heller saaledes varme. Derfor vil du her og blive oplyst, og see den guddommelige naade og under, at dit hierte maae blive optændt, oplyst, andægtigt, og gladt, saa gaa' hen, hvor du fandst være stille, og fatte det billede dybt i dit hierte, da skal du finde under over under. Det er nu at tage i agt ved den gandske hellige skrift og dens læsning. Naar man hastig igiennemløber et Capitel derpaa, legger Bibelen tilfammen, og lader hvad man har læst, snart gaae aff sine tanker, saa er det ikke at forundre, at man vel læser Bibelen ofte igiennem, og dog ikke bliver frommere

eller andægtigere deraf. Bønnen og betragtningen skal altid byde hverandre haanden. Naar det ikke vil flyde med betragtningen, da skal du bede, og naar bønningen ikke vil flyde, da skal du nærmere betragte ordene. Af bønningen skal betragtningen oprinde og formeres, og af betragtningen skal du opvækkes til bønningen. Intet menneske, siger Bernhardus, kommer hastig op til det høje. Ved opstigen og ikke ved flyven naaer man de øverste trin paa stigen. Derfor lader os stige op ligesom med to fødder, nemlig ved betragtelsen og bønningen. Thi betragtelsen lærer og viser os, hvad os fattes, men bønningen bringer meget til vene hos Gud, at os intet fattes eller feiler. Betragtelsen viiser os den rette vej, men bønningen leder os paa samme vej. Og paa et andet sted siger han: ved bønningen bliver betragtningen oplyst, og ved betragtningen bliver bønningen brændende. Det er en sød og gudelig tale og en salig samtale, nemlig hvor bønningen og betragtningen komme tilsammen, saa at det ene regierer det andet. Og atter: bønningen uden Betragtning er en kaald og lunkent ting, betragtningen uden bønningen er uden frugt og aldeles unyttelig. Hvo som veed at tage disse den fromme Bernhards paamindelser vel i agt, naar han læser den hellige skrift,
 hand

hand skal aldrig uden stoer nytte læse den. For exempel. 1. Mos. B. I. v. 2. Og jorden var øde og tom, og der var mørk oven over afgrunden, og Guds Aand svevede oven over vandene. Betragtning. Hvorledes haver dog den forunderlige Gud fra begyndelsen saa aldeles havt de samme veye, at hand beviiser allermest sin herlighed deri, at hand gjør af intet noget, af det øde og uskiftede noget skönt og deiligt, af det elendige noget stort og ophøyet. Saa skal det tiene til hans hellige navns priis, at jorden var øde og tom, førend den blev dannet af ham, nem, og deilig og frugtbar gjort. Bøn: Ach Fiere Fader, jeg tager mig det til en trøst, naar jeg anseer min elendighed, og mit fordervet væsen, lad mig ikkun ret erkiende min egen naturlig fordervelse. Jeg veed, du skal da ogsaa forbarme dig over mig, og lade Christum faa sin skikkelse i mig, at jeg maa vel skicket aabenbares for dit ansigt. Vødet taarer vil jeg gierne udgyde over mine synder; lad ikkun din aand sveve over saadant vand. Ved saadan betragtning skal nu vor egen prøvelse ikke blive efterladt, at vi af Guds ord maa ret lære at kiende vorre herters fordervelse, og vort gandske hierte maa blive skicket, efter den sunde lærdoms form.

6.

Ligesom nu den hellige skriftes læsning skal begyndes med bønne, og i en stedsevarende bøn fortsettes, saa skal man og beslutte den samme dermed. Saa fand man da, naar man holder op at læse, paa saadan eller anden maade tale til Gud: o du trofaste himmelske Fader! lof, ærepris og tak være dig yndmygeligen sagt, for denne store naade, at du har vederqvæget mig paa min siel med dit guddommelige ords manna. Skriv nu alt hvad jeg haver læst med din guddommelig finger, som er den hellig Åand, i mit hierte, og besegle det med den samme, at satan ikke maae berøve det af mit hierte igien, men at jeg maae bevare det i et smugt og got hierte, og glæde mig hifset evindeligen derover for dit ansigt, amen.

Man fand og vende sig til, at man fatter det, som mand har læst, til beslutning, i en bøn, og saaledes føre det for Gud.

7.

Gud, som er trofast, skal da ikke lade saadan en andægtig Bibel-læser fattes paa indvortes eller udvortes fors og lidelse og allehaande fristelser, som de der ere hans kierligheds dyre pant, formedelst hvilke vi her blive hans eenbaarne Søn lige. Og dette, nemlig det fiere fors, er os et ret kraftigt middel

del

del til at forstaae den hellige skrift, ja meget mere at smage og føle den. Bønnen, betragtningen og fristelsen ere de tre stykker, som giøre en mand oplærd i Gud, saa snart som der tilføyes dig nogen gienvordighed, det være sig indvortes eller udvortes, saa tænk skole-mesteren er der, og vil tilspørge dig, hvad du haver lært af den hellige skrift; saa see dig omkring om et sprog, som skifter sig til din nød, eller anliggende, finder du ingen, saa tag, naar lejligheden tilstæder det, strax Bibelen i haanden, og læs en psalm eller hvad din andagt ellers driver dig til, saa skalt du snart finde noget, hvormed du kandst styrke dig, dog skalt du billigen altid have mange gode sprog af den hellige skrift i forraad, og ligesom samle dig der af et liggendesæ, at det aldrig maae fattes dig, naar du haver nogen af dem behov. Finder du da et sprog, saa lad ikkun (hvortil Gud skal give dig sin naade,) dine tanker fare fra den udvortes nød, og henvend dem til saadant sprog, og overvej det vel med andagt i dit hierte: o hvor skal det være dig en levende vand-kilde! hvor skalt du da meget grundigere forstaae det under korsset, end for korsset. Men viid, at du ingen fristelse, skalt kunde overvinde, som maatte vederfares dig af diævelen eller verden, med mindre du

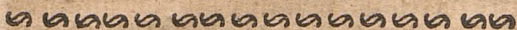
du strider ret imod synden. Saa skalt du see Guds ord an, og bruge det som Aandens sverd, som Paulus kalder det Eph. 6. v. 17. Derfor, saa ofte du tager Bibelen i dine hænder, at læse der i, saa ofte tænk, at du ligesom tager sverdet i haanden, ja du skalt, saa at tale, gjøre det skarp, til at stride dermed alvorligere og bedre, end hidindtil er skeet, imod synden, som altid henger ved dig og gjør dig lad, at du maa overvinde den. Til den ende merk flitteligen alt hvad du læser: see, hvorledes du snart undervises, snart opvekkes og tilskyndes, snart advares, snart tuges, snart husvales; see der hos altid paa dit hiertes tilstand, og hold dine ord og gierninger, som komme dig i hu og sind, for den hellige skrift, som for et klart spejl. Ræt imidlertid stedse dit hiertes forlængsel til Gud, bed hannem, at hand dog paa din siels vegne vil sette dig i saadan en tilstand, og gjøre dig aldeles til saadant et menneske, som hans hellige ord udkræver, og bryd din Bibel-læsning ikke af, uden at du i det mindste med en alvorlig forlængsel og bøn har opvaft dig til troen, optændt dig til flid, lighed, styrket og stadfæstet dig i haabet. Er det skeet i din Bibel-læsning, saa er sverdet skærpet til striden. Og fordi du alle øyeblikke har at vente, at du ikke allene af dievelen og

væge

verden, men og af dit eget fied og blod skal føres i strid, saa vær tilrede, at gaae fienden, det er synden som rører sig i dig, imod, og hvad du haver sattet til din styrkelse i troen, og et gudeligt leynnet, i dit hierte, der med strid under bøn og suk imod de syndige tanker og begieringer, vær der hos ikkun trostlig og frimodig; thi saa længe som du alvorligen strider imod synden, er Herren med dig, og du skal viffeligen, overvinde den. Men see og til at du i saadan kamp, bruger Guds ord som et tweeget sverd, thi naar det ikke lykkes for synden paa den venstre side, forsøger den det paa den høyre. Paa vantro og kleinmodighed følger snart en fristelse til forbovenhed, og i alle ting hielper det meget, at man bruger den rette maade. Derfor skal Aandens sverd altid være skarp paa begge sider, paa det dit sind maa holdes ubevægelig inden sandheds ords rette grændse, eller dog snart maa komme til rette igien. Endelig maa du vide, at saa meget som du afdøer verden, saa meget mere bliver du erfaren i den hellige Skrift. Men saa meget som du lever efter fiedet og verdens sind saa meget blind, og uforstandig bliver du i den hellige Skrift.

Men vor Herres Jesu Christi Gud, herligheds fader, give os wijsdoms og Aaben-

benbarelse's Nand, udi hans kundskab, som
 er vor forstands oplyste øyne, at vi fun-
 de kiende, hvilket det haab er, som hand kald-
 te os til, og hvilken hans arves herlige riig-
 dom er udi de hellige, og hvilken er hans
 magtes overvettes storhed mod os, vi som
 troe efter hans kraftige styrkes gierning,
 hvilken hand krafteligen gjorde i Christo,
 der hand opreiste ham fra døde, og satte
 ham hos sin høyre haand i himmelen; han-
 nem være ære og pris, fra nu og til
 evig tiid, amen.

Den tredie Deel.

Anviisning efter Guds ord ret
 og tekkelig at bede til Gud.

Jak. 4. v. 3.

J bede og faae ikke, fordi J bede
 ilde.

§ I.

Disse ord viser os den Hellig Nand, at
 der findes mennisker, som bede, men
 dog ikke faae eller annamme af Gud
 noget ved deres bøn: ikke at Gud vilde neg-
 te